

Hallituksen esitys Eduskunnalle pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sanotun sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Tukholmassa 26 päivänä tammikuuta 2006 tehdyn sopimuksen niin sanotun pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan myös, että eduskunta hyväksyisi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskevan lain.

Uudet sopimusmääräykset koskevat aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettavaa lakia silloin, kun puoliset ovat ja avioliittoon mennessään olivat jonkin sopimusvaltion kansalaisia. Puolisoille annettaisiin mahdollisuus tietyissä rajoissa sopia varallisuussuhteisiinsa sovellettavasta laista. Jos puoliset eivät ole tehneet tällaista sopimusta, sovellettaisiin, kuten nykyäänkin, sen sopimus-

valtion lakia, johon he avioliittoon mennessään asettuivat asumaan. Sovellettava laki vaihtuisi tällöin kummankin puolison asetuttua asumaan toiseen sopimusvaltioon. Nykyisestä poiketen sovellettava laki ei kuitenkaan yleensä vaihtuisi välittömästi, vaan vasta kun puoliset ovat asuneet toisessa sopimusvaltiossa vähintään kaksi vuotta.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki sopimusvaltiot ovat yhtyneet sopimukseen.

Sopimusmääräysten voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
PERUSTELUT	3
1 Nykytila.....	3
2 Nykytilan arviointi	3
3 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön	4
4 Lakiehdotuksen perustelut.....	6
5 Esityksen vaikutukset	7
6 Asian valmistelu.....	7
7 Voimaantulo	7
8 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys.....	7
LAKIEHDOTUS	9
Laki pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	9
SOPIMUSTEKSTI	11
Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välinen sopimus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta	11
LIITE	13
ASETUSLUONNOS	13
Asetus pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta	13

PERUSTELUT

1 Nykytila

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken tehtiin Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävä sopimus (*pohjoismainen avioliittokonventio*, SopS 20/1931). Määräykset siitä, minkä sopimusvaltion lakia sovelletaan aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin, ovat konvention 3 artiklassa. Sen mukaan avioliiton oikeudelliset vaikutukset, mitä tulee puolisoiden varallisuussuhteisiin, määräytyvät sen sopimusvaltion lain mukaan, johon puolisot avioliittoon mennessään asettuivat asumaan.

Puolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettava laki voi vaihtua avioliiton kestäessä. Jos molemmat puolisot ovat myöhemmin asettuneet asumaan johonkin toiseen sopimusvaltioon, sovelletaan viimeksi mainitun valtion lakia, mikäli ei ole kysymys sitä ennen tehdyn oikeustoimen vaikutuksista. Sovellettava laki ei sitä vastoin vaihdu, kun puolisot asettuvat asumaan valtioon, joka ei ole pohjoismaisen avioliittokonvention osapuoli.

Mainitun 3 artiklan 2 kappaleessa on määräys puolison oikeudesta vallita kiinteää tai siihen verrattavaa omaisuutta, joka on jossakin sopimusvaltiossa. Tähän sovelletaan omaisuuden sijaintivaltion lakia.

Konvention 4 artiklassa on määräys siitä, minkä valtion lakia sovelletaan arvioitaessa, onko avioehtosopimus pätevä muodon puolesta. Sen mukaan avioehtosopimus on katsottava muodon puolesta päteväksi, jos se on tehty sen lain mukaisesti, jota 3 artiklan mukaan oli sovellettava puolisoiden varallisuussuhteisiin, tai jos avioehtosopimus täyttää sen valtion muotomääräykset, jonka kansalaisia sopimuskumppanit olivat tai toinen heistä oli.

Edellä selostettuja sopimusmääräyksiä sovelletaan, jos aviopuolisot ovat ja avioliittoa solmittaessa olivat jonkin sopimusvaltion kansalaisia. Lisäksi edellytetään, että puolisot avioliittoon mennessään asettuivat asumaan

johonkin sopimusvaltioon. Jos nämä edellytykset eivät täyty, kysymys, minkä valtion lakia aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin on sovellettava, määräytyy kunkin sopimusvaltion omien kansainvälisyksityisoikeudellisten säännösten nojalla. Suomen osalta nämä säännökset ovat avioliittolain (234/1929) 129—137 §:ssä.

2 Nykytilan arviointi

Aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettava laki muuttuu 3 artiklan mukaan välittömästi puolisoiden asetuttua asumaan toiseen sopimusvaltioon. Tämä oli perusteltua 1930-luvulla, sillä avioliittoa koskeva lainsäädäntö oli kaikissa pohjoismaissa hyvin samankaltainen. Sovellettavan lain vaihtuminen vaikutti tuolloin sangen vähän puolisoiden välisiin oikeussuhteisiin. Nykyisinkin lainsäädännön peruseriaatteet ovat yhteiset, mutta eroavuudet yksityiskohdissa ovat lisääntyneet. Näiden eroavuuksien vuoksi sovellettavan lain välitön vaihtuminen voi suuresti vaikuttaa omaisuuden ositukseen, mikä saattaa puolisoiden kannalta johtaa yllättäviin ja odottamattomiin lopputuloksiin.

Mainitun 3 artiklan määräykset ovat pakottavia. Puolisot, joihin sovelletaan pohjoismaista avioliittokonventiota, eivät voi tehdä sopimusta siitä, minkä sopimusvaltion lakia avioliiton varallisuussuhteisiin on sovellettava. Nämä puolisot ovat siten toisessa asemassa kuin ne, joihin sovelletaan avioliittolain säännöksiä puolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista. On tarvetta sallia sellaiset sopimukset. Sopimalla avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista puolisot voivat turvata sen, ettei sovellettava laki muutu, vaikka he myöhemmin muuttaisivat asumaan toiseen sopimusvaltioon. Näin he voivat parantaa osituksen lopputuloksen ennakoitavuutta. Ajatus, että puolisoilla tulee olla mahdollisuus sopia avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista, on nykyään melko yleisesti hyväksytty kansainvä-

lisessä yksityisoikeudessa. Pohjoismainen avioliittokonventio ei tältä osin ole enää ajanmukainen.

Pohjoismaisen avioliittokonvention määräysten on katsottu tulevan sovellettaviksi, vaikka puoliset, jotka täyttävät edellä mainitut kansalaisuutta ja ensimmäistä yhteistä asuinpaikkaa koskevat määräykset, ovat myöhemmin avioliiton kestäessä asettuneet asumaan valtioon, joka ei ole sopimusvaltio. Vallitsevan käsityksen mukaan tällöin sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jossa puolisoilla oli kotipaikka välittömästi ennen kuin he muuttivat kolmanteen valtioon. Sillä seikalla, kuinka kauan puoliset ovat asuneet pohjoismaiden ulkopuolella, ei ole merkitystä. Tämä voi johtaa siihen, että aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin tulee sovellettavaksi sellaisen valtion laki, johon osapuolilla ei ole enää pitkään aikaan ollut asiallista yhteyttä.

3 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimusvaltioiden kesken Tukholmassa 26 päivänä tammikuuta 2006 tehdyllä sopimuksella sovittiin pohjoismaisen avioliittokonvention 3 ja 4 artiklan muuttamisesta sekä 3 a—3 c ja 4 a artiklan lisäämisestä konventioon. Nämä muutokset on otettu sopimuksen artiklaan I.

Sopimuksen artikla II käsittää siirtymämääräykset. Niiden mukaan sopimuksen määräyksiä ei sovelleta, jos puolisoitten avioliitto on purkautunut tai puolisoille on myönnetty asumusero ennen sen voimaantuloa. Avioliittokonventiota sovelletaan näissä tapauksissa sellaisena kuin se oli ennen sovittuja muutoksia.

Sopimuksen artikla III sisältää määräykset sopimuksen soveltamisesta Färsaarilla ja Grönlannissa. Artikloissa IV ja V on tavanomaiset määräykset sopimukseen yhtymisestä ja sopimuksen tallettamisesta.

Seuraavassa käsitellään tarkemmin pohjoismaiseen avioliittokonventioon sovittujen muutosten ja lisäysten sisältöä.

3 artikla. Artiklan 1 kappaleessa osoitetaan aviopuolisot, joihin artikla soveltuu, ja määrätään sovellettavasta laista. Sen mukaan puolisoitten varallisuussuhteisiin sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, johon puoliset

avioliittoon mennessään asettuivat asumaan. Lisäedellytyksenä on, että puoliset ovat ja avioliittoon mennessään olivat jonkin sopimusvaltion kansalaisia. Määräys vastaa sitä, mikä on nykyisinkin voimassa.

Artiklan 2 kappale koskee sovellettavan lain muuttumista. Jos molemmat puoliset ovat myöhemmin asettuneet asumaan johonkin toiseen sopimusvaltioon ja asuneet siellä vähintään kaksi vuotta, sovelletaan tämän valtion lakia. Sovellettava laki ei siten enää vaihtuisi välittömästi, vaan vasta odotusajan jälkeen. Tästä pääsäännöstä poikettaisiin kuitenkin, jos kummallakin puolisoilla on aikaisemmin avioliiton aikana ollut asuinpaikka uudessa asuinpaikkavaltiossaan tai kumpikin on sen kansalainen. Näissä tapauksissa, joissa kummallakin puolisoilla on jo aiemmin ollut vahva liittymä uuteen asuinpaikkavaltioon, on katsottu perustelluksi, että sen lakia voidaan soveltaa heti, kun puoliset ovat asettuneet sinne asumaan. Määräys vastaa asiallisesti sitä, mitä aviopuolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista säädetään avioliittolain 129 §:n 2 momentissa. Eroavuus on kuitenkin siinä, että avioliittolaissa sovelletaan viiden vuoden odotusaikaa. Pohjoismaisissa suhteissa näin pitkää odotusaikaa ei pidetty tarpeellisena.

3 a artikla. Artiklassa annetaan 3 artiklassa tarkoitetuille puolisoille mahdollisuus sopia avioliiton varallisuussuhteisiin sovellettavasta laista. Sovellettavaksi laiksi voidaan valita sen sopimusvaltion laki, jossa toisella tai kummallakin puolisoilla on asuinpaikka tai jonka kansalainen toinen tai kumpikin puolisoista on sopimusta tehtäessä. Lainvalintaa koskeva sopimus voidaan tehdä myös ennen avioliittoa. Jotta sopimus tässä tapauksessa kuuluisi avioliittokonvention alaan, puolisoitten täytyy vihkimishetkellä olla jonkin sopimusvaltion kansalaisia ja asettua avioliittoon mennessään asumaan johonkin sopimusvaltioon.

Artiklan 2 kappaleessa valinnan mahdollisuus laajennetaan koskemaan myös sen sopimusvaltion lakia, jossa molemmilla puolisoilla viimeksi oli samanaikaisesti asuinpaikka. Tämä mahdollisuus on käytettävissä silloin, kun toinen tai kumpikin puolisoista on avioliiton aikana asettunut asumaan toiseen sopimusvaltioon. Siten esimerkiksi puo-

lisot, jotka asuttuaan Suomessa muuttavat Ruotsiin, voivat vielä asetuttuaan sinne asumaan sopia, että heidän varallisuussuhteisiinsa sovelletaan Suomen lakia.

3 b artikla. Artiklassa tehdään poikkeus 3 artiklassa määrätyn tai 3 a artiklan mukaisesti sovitun lain soveltamisesta. Sen mukaan puolison oikeus vallita jossakin sopimusvaltiossa olevaa kiinteää tai siihen verrattavaa omaisuutta taikka asuntoa määräytyy aina omaisuuden sijaintivaltion lain mukaan.

Kiinteän ja siihen verrattavan omaisuuden osalta asia on näin nykyisinkin konvention 3 artiklan 2 kappaleen mukaan. Määräyksen tavoitteena on edistää varmuutta ja turvallisuutta kiinteistöoikeudessa. Sen ansiosta sopimusvaltiossa sijaitsevaa kiinteistöä koskeviin oikeustoimiin, esimerkiksi kiinteistön luovuttamiseen tai panttaamiseen ei jouduta soveltamaan toisen sopimusvaltion avioliittoa koskevia säännöksiä. Määräyksen laajentaminen koskemaan myös asuntoa katsottiin tarpeelliseksi sopimusvaltioiden lainsäädännössä tapahtuneen kehityksen vuoksi. Puolison oikeutta määrätä asunnosta ilman toisen puolison suostumusta on nykyisin eräissä tapauksissa rajoitettu siitä riippumatta, onko asunto kiinteää tai siihen rinnastettavaa omaisuutta. Koska rajoitukset eivät eri sopimusvaltioissa ole täysin samansisältöisiä, on tarvetta määrätä, että kysymys puolison suostumuksen tarpeellisuudesta ratkaistaan aina omaisuuden sijaintivaltion lain mukaan. Määräyksen avulla helpotetaan asuntoa koskevien oikeustoimien tekemistä asunnon sijaintivaltiossa.

3 c artikla. Artikla koskee puolison tekemän oikeustoimen vaikutuksia tilanteessa, jossa puolisoitten varallisuussuhteisiin sovellettava laki myöhemmin muuttuu joko suoraan lain nojalla tai puolisoitten 3 a artiklan mukaisesti tekemän sopimuksen seurauksena. Artiklan 1 kappaleen mukaan lain vaihtuminen ei vaikuta sitä aikaisemmin tehdyn oikeustoimen vaikutuksiin. Tässä tarkoitettuja oikeustoimia ovat esimerkiksi lainan ottaminen perheen elatukseen sekä asuntoiraimiston luovuttaminen ja panttaaminen. Määräys vastaa sitä, mikä on nykyäänkin voimassa 3 artiklan nojalla.

Artiklan 2 kappaleessa tehdään poikkeus periaatteesta, jonka mukaan sovellettavan

lain vaihtuminen ei vaikuta sitä aikaisemmin tehdyn oikeustoimen pätevyYTEEN. Sen mukaan avioehtosopimuksen määräysten pätevyys arvioidaan sen sopimusvaltion lain mukaan, jota sovelletaan puolisoitten varallisuussuhteisiin kysymyksen tullessa ajankohdaiseksi. Jos puolisoit ovat tehneet avioehtosopimuksen esimerkiksi Tanskan lain pohjalta, mutta sopivat myöhemmin 3 a artiklan mukaisesti, että Suomen lakia sovelletaan heidän varallisuussuhteisiinsa, avioehtosopimuksen määräysten pätevyys tämän jälkeen toimitettavassa osituksessa ratkaistaan Suomen lain mukaan.

Määräys on aiheellinen sen vuoksi, että eri pohjoismaiden avioliittolainsäädännössä suhtaudutaan varsin eri tavoin siihen, millaiset sopimusmääräykset ovat avioehtosopimuksessa sallittuja. Esimerkiksi monet ehdot, jotka Tanskan lain mukaan ovat mahdollisia, ovat Ruotsin lain mukaan pätemättömiä. Määräyksen avulla estetään se, että puolisoit voisivat kiertää puolisoitten varallisuussuhteisiin sovellettavan lain pakottavia säännöksiä ottamalla avioehtosopimukseen määräyksiä, jotka eivät ole mainitun lain mukaan sallittuja.

Edellä selostettu määräys, joka asiallisesti vastaa avioliittolain 131 §:n 2 momentissa säädettyä, tulee käytännössä hyvin harvoin sovellettavaksi. Jos puolisoit esimerkiksi asuessaan Tanskassa tekevät avioehtosopimuksen Tanskan lain pohjalta, heidän voidaan yleensä katsoa samalla sopineen 3 a artiklan mukaisesti, että puolisoitten varallisuussuhteisiin sovelletaan Tanskan lakia. Sovellettava laki ei tällöin muutu, vaikka puolisoitten asuinpaikka myöhemmin muuttuisi toiseen sopimusvaltioon, elleivät puolisoit sovi lainvalinnasta uudestaan. Tämän vuoksi ei voi yleensä syntyä tilannetta, jossa Tanskan lain mukaisesti laaditun avioehtosopimuksen pätevyys tulisi arvioitavaksi esimerkiksi Suomen lain pohjalta. Vain siinä tilanteessa, että puolisoit myöhemmin sopisivat Suomen lain soveltamisesta, myös kysymys avioehtosopimuksen määräysten pätevyydestä arvioitaisiin Suomen lain mukaan.

4 artikla. Artiklan 1 kappale sisältää määräykset siitä, millä edellytyksillä avioehtosopimus ja lainvalinnasta tehty sopimus ovat muodon puolesta päteviä. Tällainen oikeus-

toimi on muodon puolesta pätevä, jos se tekohetkellään täytti muotomääräykset sen sopimusvaltion lain mukaan, jota 3 tai 3 a artiklan mukaan sovellettiin puolisoitten varallisuussuhteisiin, tai sen valtion lain mukaan, jonka kansalaisia puolisoit olivat tai toinen heistä oli. Avioehtosopimuksen osalta määräys vastaa sitä, mikä nykyisinkin on voimassa pohjoismaisen avioliittokonvention 4 artiklan 2 kappaleen mukaan.

Avioehtosopimusta koskevat Suomen lain muotomääräykset ovat avioliittolain 42 ja 66 §:ssä. Lainvalintaa koskevan sopimuksen muotomääräys on puolestaan avioliittolain 130 §:ssä.

Artiklan 2 kappaleessa on määräys sen varalta, ettei laissa, jonka nojalla lainvalintaa koskevan sopimuksen pätevyys muodon puolesta on arvioitava, ole muotomääräyksiä lainvalinnasta tehdylle sopimukselle. Asia on tällä hetkellä näin Islannin, Norjan ja Tanskan osalta. Kysymys, onko lainvalintaa koskeva sopimus muodon puolesta pätevä, arvioidaan tällöin avioehtosopimusta koskevien muotomääräysten nojalla. Jos siis 1 kappaleen mukaan esimerkiksi Norjan lakia on sovellettava arvioitaessa, onko lainvalintaa koskeva sopimus muodoltaan pätevä, sovellettavaksi tulevat Norjan lain ne säännökset, jotka koskevat avioehtosopimuksen muotomääräyksiä.

Artiklan 3 kappale koskee avioehtosopimuksen ja lainvalinnasta tehdyn sopimuksen pätevyyttä kolmatta henkilöä vastaan. Tällainen henkilö on esimerkiksi aviopuolison velkoja. Kappaleen mukaan sopimusvaltio voi määrätä sopimuksen pätevyyden kolmatta vastaan riippumaan siitä, että sopimus tai avioehto rekisteröidään sen lain mukaisesti. Määräys vastaa avioehtosopimuksen osalta sitä, mikä nykyisinkin on voimassa pohjoismaisen avioliittokonvention 4 artiklan 2 kappaleen mukaan.

4 a artikla. Artiklassa rajoitetaan puolisoitten varallisuussuhteita koskevien avioliittokonvention määräysten soveltamisalaa. Sen mukaan näitä määräyksiä ei sovelleta, jos 3 artiklassa tarkoitetut puolisoit ovat myöhemmin asettuneet asumaan valtioon, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli. Jos tällaisen, muualle asettuneiden puolisoitten varallisuusoikeudelliset suhteet tulevat arvioita-

viksi jossakin sopimusvaltiossa, kysymys sovellettavasta laista arvioidaan asianomaisen valtion muiden säännösten pohjalta. Suomessa nämä säännökset ovat avioliittolain 129—138 §:ssä.

Sovittua rajoitusta on pidetty perusteltuna, koska avioliittokonvention puheena olevien säännösten soveltaminen voisi pohjoismaista pois muuttaneiden aviopuolisoiden osalta johtaa siihen, että sovellettavaksi tulee sen valtion laki, johon kummallakaan osapuolella ei ole enää pitkään aikaan ollut mainittavaa yhteyttä.

4 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää säännöksen, jolla saatetaan voimaan pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Kysymystä määräysten kuulumisesta lainsäädännön alaan selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Avioliittokonvention 4 artiklaan sellaisena kuin se on muutettuna 26 päivänä tammikuuta 2006, sisältyy määräys, jonka mukaan jokainen sopimusvaltio voi määrätä lainvalinnasta tehdyn sopimuksen tai avioehtosopimuksen pätevyyden kolmatta henkilöä vastaan riippumaan siitä, että sopimus tai avioehto rekisteröidään sen lain mukaisesti. Pykälässä säädettäisiin tämän vuoksi niistä tilanteista, joissa sopimuksen rekisteröinti on edellytys sopimukseen vetoamiselle.

Pykälän 1 momentin mukaan puolisoitten, joiden asuinpaikka on Suomessa, olisi rekisteröitävä avioehtosopimus siten kuin maistraattien eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa (57/2005) säädetään, jotta sopimukseen voitaisiin vedota puolison velkojaa vastaan. Sama koskisi sellaista lainvalintasopimusta, jossa on sovittu, että puolisoitten varallisuussuhteisiin sovelletaan toisen sopimusvaltion, toisin sanoen Islannin, Norjan, Ruotsin tai Tanskan lakia. Asia olisi näin siinäkin tapauksessa, että sopimus tehtiin puolisoitten asuinpaikan ollessa toisessa sopimusvaltiossa, ja siitä riippumatta, onko sopimus rekisteröity toisessa sopimusvaltiossa. Säännös vastaa avioliittolain 135 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä, ja sen tarkoituksena

on turvata puolison velkojan mahdollisuudet saada tieto asemaansa mahdollisesti vaikuttavista aviopuolisoiden välisistä sopimuksista.

Rekisteröinnin edellytyksistä säädetään maistraattien henkilörekistereistä annetun lain 6 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädetään lainvalintaa koskevan sopimuksen rekisteröinnin vaikutuksista tilanteissa, joissa velkojan saatava oli syntynyt ennen sopimuksen rekisteröintiä. Jos puolisoiden asuinpaikka saatavan syntyessä oli Suomessa, myöhemmin toimitettuun rekisteröintiin ei voitaisi vedota velkojan vahingoksi. Esimerkiksi tilanteessa, jossa puoliset Suomeen asetuttuaan ottavat velkaa, velkoja voisi luottaa siihen, ettei hänen asemansa muutu myöhemmin rekisteröidyn lainvalintasopimuksen vuoksi.

Se, että sopimukseen ei voida puolison velkojaan nähden vedota, ei tarkoita sitä, että sopimus olisi pätemätön. Kysymys sopimuksen pätevyydestä arvioidaan sen valtion lain mukaan, jota avioliittokonvention 3 tai 3 a artiklan mukaan on sovellettava puolisoitten varallisuussuhteisiin tai jota 4 artiklan mukaan sovelletaan kysymykseen, onko sopimus katsottava muodoltaan päteväksi. Sitomattomuus velkojaan nähden merkitsee lähinnä sitä, että kysymys, mikä omaisuus vastaa velasta ja voidaanko ositus takaisinsaanista konkurssipesään annetun lain (758/1991) nojalla peräyttää, arvioidaan ikään kuin sopimusta ei olisi tehty.

3 §. Pykälään on selvyiden vuoksi otettu viittaussäännös, jonka mukaan 2 §:ssä tarkoitettujen sopimusten rekisteröinnistä ja rekisteriin talletettavista tiedoista on voimassa, mitä maistraattien henkilörekistereistä annetussa laissa säädetään avioliittolaissa tarkoitetuista vastaavista asiakirjoista. Näihin kysymyksiin sovelletaan siten, mitä mainitun lain 3—5 §:ssä säädetään.

4 §. Pykälässä on säännös asetuksenantovaltuudesta. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

5 Esityksen vaikutukset

Puolisot, joiden varallisuussuhteet kuuluvat pohjoismaisen avioliittokonvention alaan, saisivat mahdollisuuden sopia siitä, minkä sopimusvaltion lakia avioliiton varallisuussuhteisiin sovelletaan. He tulisivat näin samaan asemaan kuin ne puoliset, joiden varallisuussuhteisiin sovelletaan avioliittolain V osan säännöksiä.

Tilanteet, joissa puolisoitten varallisuussuhteisiin sovellettaisiin toisen pohjoismaan lakia, lisääntyisivät jossakin määrin.

Esityksen vaikutuksia Suomen oikeusjärjestyksen sisältöön on selvitetty edellä.

6 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä. Pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamista koskevasta sopimuksesta on saatu lausunto ulkoasianministeriöltä, minkä lisäksi Suomen Asianajajaliitolta on saatu lausunto esitysehdotuksesta.

7 Voimaantulo

Sopimuksen artikla IV:n mukaan sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kaikki sopimusvaltiot ovat yhtyneet sopimukseen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana.

8 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamista koskevat sopimuksen I ja II artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, sillä niillä muutetaan pohjoismaista avioliittokonventiota, joka on saatettu voimaan lailla. Ne koskevat myös asioita, joista on vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Eduskunnan suostumus on siten tarpeen sopimuksen hyväksymiseksi.

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsiksi voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyksityksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välil-

lä Tukholmassa 26 päivänä tammikuuta 2006 tehdyn sopimuksen Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousa koskevia kansainvälisyksitysoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

pohjoismaiden välillä tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn sopimuksen (SopS 20/1931) (*pohjoismainen avioliittokonventio*) muuttamisesta Tukholmassa 26 päivänä tammikuuta 2006 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Avioehtosopimukseen tai toisen sopimuksen lain soveltamisesta tehtyyn lainvalintasopimukseen pohjoismaisen avioliittokonvention 3 artiklassa tarkoitettujen puolisoitten välillä, joiden asuinpaikka on Suomessa, ei

voida vedota puolison velkojaa vastaan, jollei sopimusta ole jätetty maistraattiin rekisteröitäväksi siten kuin maistraattien eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa (57/2005) säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun lainvalintasopimuksen rekisteröintiin ei voida vedota sellaisen velkojan vahingoksi, jonka saatava on syntynyt ennen sopimuksen rekisteröintiä, jos puolisoitten asuinpaikka saatavan syntyessä oli Suomessa.

3 §

Edellä 2 §:ssä tarkoitettujen sopimusten rekisteröinnistä ja rekisteriin talletettavista tiedoista on voimassa, mitä maistraattien eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa säädetään avioliittolaissa (234/1929) tarkoitetuista vastaavista asiakirjoista.

4 §
Tarkempia säädöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*

*Sopimusteksti***SOPIMUS**

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välinen sopimus Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän sopimuksen muuttamisesta

Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin hallitukset ovat sopineet seuraavasta:

Artikla I

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehtyä avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävää sopimusta muutetaan seuraavasti:

Sopimuksen 3 artikla muutetaan kuulumaan:

Jos puoliset ovat ja avioliittoon mennessään olivat jonkin sopimusvaltion kansalaisia, puolisoitten varallisuussuhteisiin sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, johon puoliset avioliittoon mennessään asettuivat asumaan.

Jos molemmat puoliset ovat myöhemmin asettuneet asumaan johonkin toiseen sopimusvaltioon ja asuneet siellä vähintään kaksi vuotta, sovelletaan kuitenkin tämän valtion lakia. Jos kummallakin puolisoilla on aikaisemmin avioliiton aikana ollut asuinpaikka tässä valtiossa tai jos kumpikin on sen kansalainen, sen lakia sovelletaan kuitenkin välittömästi siitä alkaen, kun he ovat asettuneet asumaan tähän valtioon.

Sopimukseen lisätään uusi 3 a artikla seuraavasti:

Puolisot, joita 3 artiklassa tarkoitetaan, voivat sopia, että heidän varallisuussuhteisiinsa sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jossa toisella tai kummallakin puolisoilla on asuinpaikka tai jonka kansalainen toinen tai kumpikin puolisoista on sopimusta tehtäessä. Sellainen sopimus lainvalinnasta voidaan tehdä myös ennen avioliittoa.

Jos toinen tai kumpikin puolisoista on avioliiton aikana asettunut asumaan toiseen sopimusvaltioon, puoliset voivat sopia myös, että sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jossa molemmilla puolisoilla viimeksi oli samanaikaisesti asuinpaikka.

Sopimukseen lisätään uusi 3 b artikla seuraavasti:

Puolison oikeus vallita jossakin sopimusvaltiossa olevaa kiinteää tai siihen verrattavaa omaisuutta taikka asuntoa määräytyy aina sen valtion lain mukaan.

Sopimukseen lisätään uusi 3 c artikla seuraavasti:

Puolisoiden varallisuussuhteisiin sovellettavan lain vaihtuminen ei vaikuta sitä aikaisemmin tehdyn oikeustoimen oikeusvaikutuksiin.

Avioehtosopimuksen määräysten pätevyys arvioidaan kuitenkin sen sopimusvaltion lain mukaan, jota sovelletaan puolisoitten varallisuussuhteisiin kysymyksen tullessa ajankohdaiseksi.

Sopimuksen 4 artikla muutetaan kuulumaan:

Sopimus lainvalinnasta tai avioehtosopimus, joka on solmittu 3 ja 3 a artiklassa tarkoitettujen puolisoitten kesken, on katsottava muodoltaan päteväksi jokaisessa sopimusvaltiossa, jos se silloin, kun sopimus tehtiin, täytti muotomääräykset sen sopimusvaltion lain mukaan,

1. jota 3 tai 3 a artiklan mukaan sovellettiin puolisoitten varallisuussuhteisiin; tai

2. jonka kansalaisia puoliset olivat tai toinen heistä oli.

Jos laissa ei ole muotomääräyksiä lainvalinnasta tehdylle sopimukselle, sen pätevyys arvioidaan avioehtosopimusta koskevien muotomääräysten nojalla.

Jokainen sopimusvaltio voi määrätä lainvalinnasta tehdyn sopimuksen tai avioehtosopimuksen pätevyyden kolmatta henkilöä vastaan riippumaan siitä, että sopimus tai avioehto rekisteröidään sen lain mukaisesti.

Sopimukseen lisätään uusi 4 a artikla seuraavasti:

Puolisoiden varallisuussuhteita koskevia artikloja ei sovelleta, jos puoliset, joita 3 artiklassa tarkoitetaan, ovat myöhemmin asettuneet asumaan valtioon, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli.

Artikla II

Tämän sopimuksen määräyksiä ei sovelleta, jos puolisoitten avioliitto on purkautunut tai puolisoille on myönnetty asumusero ennen tämän sopimuksen voimaantuloa.

Artikla III

Sopimusta ei sovelleta Färsearilla eikä Grönlannissa, mutta se voidaan Tanskan perhe- ja kuluttaja-asiaain ministeriön neuvoteltua muiden sopimusvaltioiden oikeusministeriöiden kanssa saattaa siellä voimaan sellaisiin poikkeuksiin, joita Färsearten tai Grönlannin erityiset olot voivat edellyttää.

Artikla IV

Sopimusvaltiot voivat yhtyä tähän sopimukseen

a) allekirjoittamalla sen tekemättä ratifiointia tai hyväksymistä koskevaa ehtoa, tai

b) allekirjoittamalla sen ratifiointia tai hyväksymistä koskevin ehdoin ja sen jälkeen ratifioimalla tai hyväksymällä sen.

Ratifiointiasiakirjat talletetaan Ruotsin ulkoasiainministeriöön.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka alkaa kahden kuukauden kuluttua siitä, kun kaikki sopimusvaltiot ovat yhtyneet sopimukseen. Ruotsin ulkoasiainministeriö ilmoittaa sopimusvaltioille ratifiointiasiakirjojen tallettamisesta ja sopimuksen voimaantulon ajankohdasta.

Artikla V

Tämän sopimuksen alkuperäiskappale talletetaan Ruotsin ulkoasiainministeriöön, joka toimittaa kullekin sopimusvaltiolle siitä oikeaksi todistetun jäljennöksen.

Tämän vakuudeksi ovat valtuutetut allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Laadittu Tukholmassa 26 päivänä tammi-kuuta 2006 yhtenä tanskan-, suomen-, islannin-, norjan- ja ruotsinkielisenä kappaleena, jossa on ruotsiksi kaksi tekstiä, toinen Suomea ja toinen Ruotsia varten ja joilla kaikilla teksteillä on yhtäläinen pätevyys.

Liite
Asetusluonnos

Tasavallan presidentin asetus

pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta sekä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta

Tasavallan presidentin päätöksen mukaisesti, joka on tehty oikeusministerin esittelystä, säädetään:

1 §

Avioliittoa, lapseksiottamista ja holhousta koskevia kansainvälisyksityisoikeudellisia määräyksiä sisältävän Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Tukholmassa 6 päivänä helmikuuta 1931 tehdyn sopimuksen (SopS 20/1931) (*pohjoismainen avioliittokonventio*) muuttamisesta Tukholmassa 26 päivänä tammikuuta tehty sopimus, jonka eduskunta on hyväksynyt päivänä kuuta 20 ja jonka tasavallan presidentti on hyväksynyt päivänä kuuta 20 ja jota koskeva hyväksymiskirja on talletettu Ruotsin ulkoasiainministeriöön päivänä kuuta 20 , tulee voimaan päivänä kuuta 20 niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Pohjoismaisen avioliittokonvention muuttamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta päivänä kuuta 20 annettu laki (/) tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3 §

Sopimuksen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat asetuksena voimassa.

4 §

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .